

Sygn.akt III AUa 1138/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 maja 2013r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie: SA Dorota Elżbieta Zarzecka

SO del. Piotr Prusinowski

Protokolant: Agnieszka Charkiewicz

po rozpoznaniu w dniu 8 maja 2013 r. w Białymstoku

sprawy z wniosku F. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o należności z tytułu składek

na skutek apelacji wnioskodawcy F. S.

od wyroku Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku V Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 września 2012 r. sygn. akt V U 1470/12

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku.

Sygn. akt III AUa 1138/12

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 16 lipca 2012 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585 ze zm.), stwierdził, że F. S. zalega z zapłatą należności z tytułu składek na Fundusz Ubezpieczeń Społecznych za okres od maja 2011 roku do maja 2012 roku w wysokości 7.769,52 złote, na Fundusz Ubezpieczeń Zdrowotnych za okres od października 2011 roku do maja 2012 roku w wysokości 2.109,92 złote oraz na Fundusz Pracy za okres od października 2011 roku do maja 2012 roku w wysokości 407,29 złotych.

F. S. w odwołaniu od powyższej decyzji wniósł o jej zmianę i ustalenie, że nie jest zobowiązany do uiszczenia zaległych składek. Wskazywał, że w okresach wskazanych w zaskarżonej decyzji nie prowadził działalności gospodarczej, bowiem wobec jego przedsiębiorstwa została ogłoszona upadłość z możliwością zawarcia układu.

Sąd Okręgowy w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 28 września 2012 roku oddalił odwołanie. Sąd Okręgowy ustalił, że w dniu 25 stycznia 2012 roku wnioskodawca zgłosił wierzytelność organu rentowego z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie do masy

upadłości prowadzonego przez siebie Przedsiębiorstwa Budowlanego w upadłości z możliwością układu. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. wyraził zgodę na objęcie układem należności z tytułu składek finansowanych przez płatnika – na ubezpieczenie zdrowotne za okres od czerwca 2011 roku do września 2011 roku oraz na Fundusz Pracy za okres od maja 2011 roku do września 2011 roku przed ogłoszenia upadłości tj. 6 listopada 2011 roku w kwocie 1.236 złotych. Sąd Rejonowy w Białymstoku postanowieniem z dnia 31 maja 2012 roku zatwierdził układ przyjęty w dniu 15 maja 2012 roku w postępowaniu upadłościowym wskazującym na redukcję wierzytelności obowiązujących należności główne o 30%, umorzenie należności ubocznych, a tym odsetek umownych i ustawowych, kosztów procesu i egzekucji w całości odroczenie terminu płatności wierzytelności o 2 lata od uprawomocnienia się postanowienia zatwierdzającego układ oraz spłatę należności w ciągu kolejnych 3 lat w równych ratach kwartalnych do 10 dnia miesiąca następującego po zakończeniu układu – orzeczenie jest prawomocne od dnia 9 czerwca 2012 roku. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. w dniu 28 czerwca 2012 roku wszczął postępowanie wyjaśniające w sprawie określenia należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i Funduszu Pracy. Zawiadomienie o wszczęciu postępowania w tym przedmiocie wraz z pouczeniem do złożenia pisemnych wyjaśnień w sprawie przyczyn nieopłacenia składek pod rygorem wydania decyzji w sprawie określenia wysokości należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i fundusz pracy na podstawie dowodów dotychczasowych. Poinformowano także, iż w przypadku uregulowania należności postępowanie w sprawie zostanie umorzone jako bezprzedmiotowe. Zawiadomienie o wszczęciu postępowania z załącznikami do dokumentu, który wskazuje na szczegółowe zestawienie należności z dnia 28 czerwca 2012 roku zostało odwołującemu doręczone w dniu 29 czerwca 2012 roku. Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych należności z tytułu składek są wyłączone z postępowania układowego, określonego prawem o postępowaniu układowym. Należności te są wymagalne z możliwością dochodzenia w drodze egzekucji. Stanowisko wnioskodawcy, w którym wyjaśnił, że w spornych okresach nie posiadał środków finansowych, nie opłacał składek, w związku z czym nie korzystał ze służby zdrowia, w ocenie Sądu Okręgowego nie może wskazywać na okoliczności przemawiające za zasadnością odwołania, a ewentualnie mogą one zostać wzięte pod uwagę w innej sprawie dotyczącej umorzenia należności z tytułu składek. Mając na uwadze powyższe ustalenia, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 1 kpc orzekł jak w sentencji wyroku.

F. S. zaskarżył powyższy wyrok w całości, wskazując, iż nie prowadził on działalności gospodarczej w okresie, za który zdaniem organu rentowego nie zostały przez niego opłacone składki na ubezpieczenie.

Z treści apelacji wynikało, iż F. S. wnosi o zmianę zaskarżonego wyroku i ustalenie, że nie jest on zobowiązany do uiszczenia zaległych składek w wysokości wskazanej w zaskarżonej decyzji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Niezależnie od zarzutów apelacyjnych zaskarżony wyrok podlegał uchyleniu, a sprawa przekazaniu Sądowi Okręgowemu w Białymstoku V Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych do ponownego rozpoznania, bowiem Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty niniejszej sprawy, a mianowicie, czy w okresie ogłoszonej upadłości z możliwością zawarcia układu F. S. prowadził działalność gospodarczą, a zatem czy podlegał z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że F. S. prowadził pozarolniczą działalność gospodarczą pod nazwą Przedsiębiorstwo Budowlane w N. i z tego tytułu podlegał ubezpieczeniom społecznym. W dniu 30 września 2011 roku F. S. wystąpił z wnioskiem o ogłoszenie upadłości umożliwiającej mu zawarcie układu. Sąd Rejonowy w Białymstoku VIII Wydział Gospodarczy po rozpoznaniu powyższego wniosku postanowieniem z dnia 7 listopada 2011 roku w sprawie(...)ogłosił upadłość umożliwiającą zawarcie układu dłużnika F. S. prowadzącego działalność gospodarczą w N. i między innymi wezwał wierzycieli upadłego, aby w terminie dwóch miesięcy od dnia obwieszczenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zgłosili swoje wierzytelności sędziemu komisarzowi. W dniu 25 stycznia 2012 roku organ rentowy wyraził zgodę na objęcie układem należności z tytułu składek finansowanych przez płatnika na ubezpieczenia zdrowotne i Fundusz Pracy w łącznej kwocie 1.236 złotych. Następnie postanowieniem z dnia 31 maja 2012 roku Sąd Rejonowy w Białymstoku zatwierdził przyjęty w dniu 15 maja 2012 roku układ w postępowaniu upadłościowym,

wskazującym na redukcję wierzytelności obowiązujących należności główne o 30%, umorzenie należności ubocznym, w tym odsetek umownych i ustawowych, kosztów procesu i egzekucji w całości, odroczenie terminu płatności wierzytelności o 2 lata od uprawomocnienia się postanowienia zatwierdzającego układ ora zapłatę należności w ciągu kolejnych 3 lat w równych latach kwartalnych do 10 dnia miesiąca następującego po zakończeniu układu.

Zgodnie z art. 25 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych należności z tytułu składek są wyłączone z postępowania układowego, określonego w ustawie z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jednolity: Dz. U. 2012 roku, poz. 1112), z zastrzeżeniem ust. 2 i 3. Zakład może wyrazić zgodę na objęcie układem należności z tytułu składek finansowane przez płatnika składek. Spłata należności z tytułu składek, które zostały objęte układem, może polegać wyłącznie na rozłożeniu na raty. Rozłożenie na raty odbywa się na zasadach określonych w przepisach, o których mowa w ust. 1. W niniejszej sprawie Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyraził zgodę na objęcie układem należności z tytułu składek, z tym że były to należności w wysokości 1.236 złotych i nie obejmowały tych należności, które zostały aktualnie stwierdzone w zaskarżonej decyzji.

Mając na uwadze powyższe, kwestią sporną było przede wszystkim ustalenie, czy wnioskodawca w związku z ogłoszoną wobec jego przedsiębiorstwa upadłością z możliwością zawarcia układu, prowadził działalność gospodarczą, a zatem czy podlegał z tego tytułu ubezpieczeniom społecznym. Okres zaległości z tytułu składek, wskazany w zaskarżonej decyzji od maja 2011 roku do maja 2012 roku obejmuje bowiem okres zarówno sprzed daty ogłoszenia upadłości wobec wnioskodawcy (6 listopada 2011 roku), jak też okres już po ogłoszeniu upadłości z możliwością zawarcia układu.

Zgodnie z art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby prowadzące pozarolniczą działalność od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. W orzecznictwie sądów dotyczącym rozważanej kwestii, związanej z ustaleniem obowiązku podlegania ubezpieczeniu zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, przyjmuje się, że dokonanie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej rodzi jedynie domniemanie faktyczne podjęcia działalności i wykonywania jej do czasu wykreślenia z ewidencji, co powoduje w konsekwencji, że ocena organu, czy faktyczne niewykonywanie działalności gospodarczej ma wpływ na podleganie obowiązkowi ubezpieczenia społecznego musi być poprzedzona stosownym ustaleniem i oceną tego organu. Innymi słowy, obowiązek ubezpieczenia osoby prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą wynika z faktycznego prowadzenia tej działalności, a zatem o zaprzestaniu prowadzenia działalności gospodarczej, powodującej wyłączenie z tego ubezpieczenia, decyduje faktyczne zaprzestanie tej działalności. Natomiast kwestie związane z formalnym zarejestrowaniem, wyrejestrowaniem, czy zgłaszaniem przerw w tej działalności mają ewentualnie znaczenie w sferze dowodowej, nie przesądzają same w sobie o podleganiu obowiązkowi ubezpieczenia społecznego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 września 2007 r. III UK 35/2007 LexPolonica nr 1925243; wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 marca 2007 r. III UK 133/2006 OSNP 2008/7-8 poz. 114; z dnia 15 marca 2007 r. I UK 300/2006 LexPolonica nr 1390819; z dnia 27 czerwca 2006 r. I UK 340/2005 LexPolonica nr 1291206; z dnia 30 listopada 2005 r. I UK 95/2005 OSNP 2006/19-20 poz. 311; z dnia 11 stycznia 2005 r. I UK 105/2004 OSNP 2005/13 poz. 198). Przepisy art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych łączą obowiązek podlegania ubezpieczeniom społecznym z prowadzeniem działalności gospodarczej, a nie jedynie z deklaracyjnym wpisem do ewidencji działalności gospodarczej, czy też posiadaniem numeru NIP i REGON.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia z dnia 15 marca 2012 roku (II UK 159/2011, LexPolonica nr 4969039, OSNP 2013/5-6 poz. 63) stwierdził wprawdzie, że upadły nie prowadzi pozarolniczej działalności gospodarczej i wobec tego nie podlega ubezpieczeniom społecznym na podstawie art. 6 ust. 1 pkt 5 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych. Zauważyć jednakże należy, że w niniejszej sprawie upadły automatycznie nie utracił z dniem ogłoszenia upadłości prawa zarządu oraz możliwości korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości, jak to ma miejsce przy upadłości likwidacyjnej.

Mając powyższe na uwadze, przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy powinien przede wszystkim ocenić, czy w okresie ogłoszenia upadłości tj. od dnia 6 listopada 2011 roku wnioskodawca nadal prowadził działalność gospodarczą. W stosunku do F. S. ogłoszono bowiem upadłość umożliwiającą zawarcie układu i określono, że upadły F. S. będzie sprawował zarząd własnym swoim majątkiem. Zgodnie z definicją działalności gospodarczej określoną w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 roku o swobodzie działalności gospodarczej, jej celem jest zarobkowa działalność wytwórcza, budowlana, handlowa, usługowa oraz poszukiwanie, rozpoznawanie i wydobywanie kopalin ze złóż, a także działalność zawodowa, wykonywana w sposób zorganizowany i ciągły. Istotne jest więc ustalenie, czy F. S. po ogłoszeniu upadłości kończył rozpoczęte budowy, sprzedawał nieruchomości i wykonywał inne czynności związane z prowadzeniem działalności gospodarczej. W celu ustalenia powyższego, Sąd Okręgowy powinien przede wszystkim zobowiązać F. S. do złożenia wniosków dowodowych na okoliczność nieprowadzenia przez niego działalności gospodarczej we wskazanym w decyzji okresie w szczególności od dnia 6 listopada 2011 roku, ewentualnie pouczyć go w trybie art. 5 kpc o skutkach niezgłoszenia takich wniosków. Nadto Sąd Okręgowy powinien także zażądać z Sądu Rejonowego w Białymstoku akt sprawy (...) dotyczącej postępowania upadłościowego i zatwierdzenia układu przez sąd. Sąd Okręgowy może także dopuścić z urzędu dowody, które uzna w sprawie za niezbędne w celu wyjaśnienia powyższych okoliczności. Jego zadaniem będzie również przesłuchanie wnioskodawcy w charakterze strony.

W tym stanie rzeczy, na podstawie art. 386 § 4 kpc Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji wyroku.